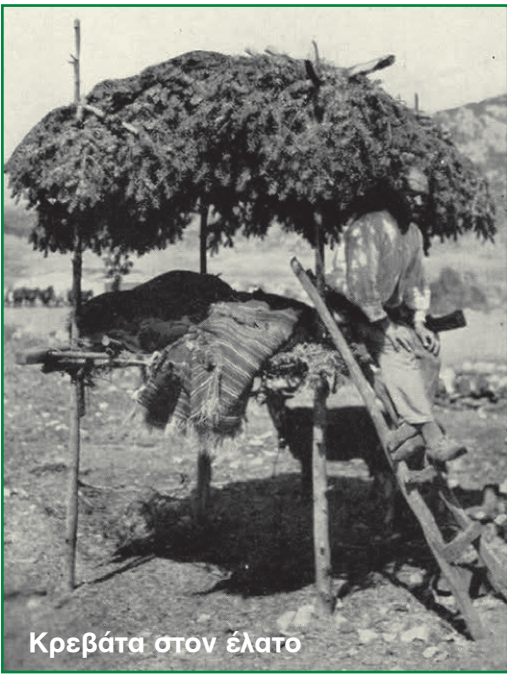

Κρεβάτα στον έλατο

ΖΩΓΛΟΠΙΤΙΚΑ

Χρονικά

ΚΩΔΙΚΟΣ 4171

ΕΤΟΣ 33ο - ΑΡΙΘ. ΦΥΛΛΟΥ 136 - ΑΝΟΙΞΗ - ΚΑΛΟΚΑΙΡΙ 2026
ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΑΝΑ ΤΡΙΜΗΝΟ ΑΠΟ ΤΟ ΜΟΡΦΩΤΙΚΟ ΣΥΛΛΟΓΟ ΡΑΧΟΥΛΑΣ
Εκδότης σύμφωνα με το Νόμο: ΙΩΑΝΝΗΣ Φ. ΓΡΙΒΕΛΛΑΣ - Τηλ. 6989406502 - email: morfotikos.rachoulas@gmail.com

Γράφει ο
Γιάννης Γριβέλλας
ggribellas@gmail.com

Αύγουστος. Το μεγάλο αντάμωμα και το γλέντι στην πλατεία

Την Τετάρτη στις 12 Αυγούστου όλο το χωριό ήταν στην πλατεία για το μεγάλο αντάμωμα και γλέντι των Ραχουλιωτών.

Θέλουμε να ευχαριστήσουμε θερμά όλους όσους βοήθησαν να γίνει και να ολοκληρωθεί με τον καλύτερο τρόπο αυτή η εκδήλωση.

Το γλέντι κι ο χορός κράτησε μέχρι το ξημέρωμα.

Τώρα όμως που πέρασε η γιορτή και τα πανηγύρια του Αυγούστου και το χωριό άρχισε πάλι να ερημώνει ας δούμε τα πράγματα όπως έχουν και ας πούμε και καμιά σκληρή αλήθεια για να βγουν και τα σωστά συμπεράσματα.

Οι πολιτιστικοί σύλλογοι δεν είναι επιτροπές πανηγυριών.

Αν ο ρόλος ενός πολιτιστικού συλλόγου εξαντλείται μόνο σε ένα πανηγύρι τον χρόνο, τότε δεν υπηρετεί τον πολιτισμό, απλώς διαχειρίζεται μια εκδήλωση. Ο πολιτισμός δεν είναι τα τραπέζια, τα σουβλάκια και η ορχήστρα. Αυτά είναι η γιορτή. Ο πολιτισμός είναι ότι μένει όταν τελειώσει η γιορτή.

Είναι το μονοπάτι που καθαρίστηκε και θα το περπατήσουν οι επόμενες γενιές. Είναι η πέτρινη βρύση που διασώθηκε, το εγκαταλελειμμένο σχολείο που ξαναζωντάνεψε, το τοπικό προϊόν που απέκτησε αξία, η ιστορία του χωριού που καταγράφηκε πριν χαθεί μαζί με τους τελευταίους ανθρώπους που τη θυμούνται. Είναι τα παιδιά που έμαθαν να αγαπούν τον τόπο τους όχι από τα λόγια, αλλά από τη συμμετοχή.

Ένας πραγματικός πολιτιστικός σύλλογος δημιουργεί, συνεργάζεται, οραματίζεται και διεκδικεί. Γίνεται η συνείδηση της τοπικής κοινωνίας και όχι ο διοργανωτής μιας καλοκαιρινής βραδιάς.

Η ελληνική ύπαιθρος δεν θα σωθεί με περισσότερα πανηγύρια. Θα

σωθεί όταν οι σύλλογοι της γίνουν εργαστήρια ιδεών, εθελοντισμού, περιβαλλοντικής ευθύνης, πολιτισμού, παιδείας και τοπικής ανάπτυξης. Όταν γίνουν η κινητήρια δύναμη που θα κρατήσει τους νέους κοντά στον τόπο τους και θα δώσει λόγο στους επισκέπτες να επιστρέψουν.

Το ζητούμενο δεν είναι να γεμίζει η πλατεία για μία νύχτα. Το ζητούμενο είναι να ζωντανεύει το χωριό ολόκληρο τον χρόνο.

Ήρθε η ώρα να επαναπροσδιορίσουμε τι σημαίνει πολιτιστικός σύλλογος. Να περάσουμε από τη διαχείριση των εκδηλώσεων στη διαμόρφωση του μέλλοντος. Γιατί ο πολιτισμός δεν είναι το χειροκρότημα μιας βραδιάς. Είναι η κληρονομιά που αφήνουμε στις επόμενες γενιές.

Πιστεύουμε πως ο σύλλογός μας βρίσκεται σε καλό δρόμο. Μετά την επανεκκίνηση που έγινε αμέσως μετά τα χρόνια της πανδημίας, νομίζω ότι επανερχόμαστε σιγά σιγά στις "εργοστασιακές ρυθμίσεις".

Από την ίδρυσή του ο σύλλογος έχει να επιδείξει σπουδαίο πολιτιστικό και επιμορφωτικό έργο. Δεκάδες εκδόσεις βιβλίων, εκατοντάδες συγγράμματα και δημοσιεύσεις, την εφημερίδα "Ζωγλοπτικά χρονικά" που κυκλοφορεί ανελλιπώς για 32 συναπτά έτη, το λαογραφικό μουσείο που συνεχώς εμπλουτίζεται, την βιβλιοθήκη που εμπλουτίζεται κι αυτή από νέες δωρεές βιβλίων (έγινε μεγάλη και μεταφέρθηκε στην αίθουσα πολλαπλών εκδηλώσεων του σχολείου) όπως και πολλές παρεμβάσεις με ανακαινίσεις ή ακόμη και αναστηλώσεις σε καταστραμμένες βρύσες, παρεμβάσεις στην πλατεία και στην είσοδο του χωριού, εθελοντικούς καθαρισμούς κλπ.

Καταλήγοντας να αναφέρω πως το μεγάλο στοίχημα της επόμενης περιόδου είναι η παραπέρα συντήρηση του σχολείου έτσι ώστε να λειτουργήσει ανανεωμένο και φρέσκο σαν πολιτιστικό κέντρο.

Το μεγάλο πρόβλημα του σχολείου είναι η στέγη που αν και εν μέρη τώρα έχει συντηρηθεί από τον σύλλογο κάποια στιγμή θα χρειαστεί αλλαγή. Το ποσό για μία τέτοια εργασία είναι πολύ μεγάλο γι' αυτό προσπαθούμε να το εντάξουμε σε κάποιο αναπτυξιακό πρόγραμμα αλλά μέχρι τώρα δεν έχει επιδείξει την ίδια διάθεση και ο δήμος Καρδίτσας.

Εμείς προχωράμε με τις δικές μας δυνάμεις και θα σας ενημερώνουμε τακτικά για την πορεία των επισκευών.

Είναι σίγουρο ότι εκτός από την εθελοντική εργασία θα χρειαστούμε και έκτακτη οικονομική συνδρομή και πιστεύω πως όλοι εμείς που φοιτήσαμε σε αυτό το κτίριο, εκεί όπου μάθαμε τα πρώτα γράμματα, εκεί που ουσιαστικά μεγαλώσαμε, θα συμβάλλουμε ο κάθε ένας ανάλογα και με τις δυνατότητές του έτσι ώστε να γίνει ολική αποκατάσταση και να παραμείνει το σχολικό κτήριο σημείο αναφοράς της γνώσης και φάρος του πολιτισμού της Ραχούλας.

Τέλος θέλουμε να αναφέρουμε πως τις πρώτες βδομάδες του Οκτώβρη θα πραγματοποιηθεί για ακόμη μια χρονιά η "γιορτή κάστανου" και που φέτος θα εμπλουτισθεί με την γιορτή "Ζωγλοπτικής πίτας" και θα πλαισιωθεί με παρουσίαση παραδοσιακών χορών και μουσικής.

Το καλοκαίρι τελειώνει αλλά η ζωή συνεχίζεται στο χωριό!

Σ' αυτό
το
φύλλο

θα
διαβά-
σετε...

Γενική συνέλευση και εκλογές του Μορφωτικού Συλλόγου Ραχούλας

Σιώκος Σοφία: 6
Γρυμπογιάννης Ιωάννης: 4
Δήμου Σταματία: 4

Η συνεδρίαση λύθηκε με ομόφωνη απόφαση υπέρ όλων των αποφάσεων και πράξεων της συνέλευσης χωρίς καμία ένσταση.

Την επόμενη ο πλειοψηφών σύμβουλος κάλεσε σε συνεδρίαση τους εκλεγμένους συμβούλους για την συγκρότηση σε σώμα του νέου Διοικητικού Συμβουλίου του συλλόγου και κατόπιν ψηφοφορίας είχαμε το εξής αποτέλεσμα:

Πρόεδρος: Γριβέλλας Ιωάννης
Αντιπρόεδρος: Τσαλουκίδης Ιωάννης
Γραμματέας: Μπάγκου Μαρία

Ταμίας: Σιώκος Κων/νος
Έφορος: Ζαχαρίας Μάνθος

Τα υπόλοιπα μέλη ορίζονται ως αναπληρωματικά.

Το νέο διοικητικό συμβούλιο ανανεώθηκε κατά τα 3/5!

Καλωσορίζουμε τους νέους διοικητικούς συμβούλους και τους ευχόμαστε καλή επιτυχία στο έργο τους!

Αυτά είναι τα πραγματικά γεγονότα της συνέλευσης και των εκλογών προς ενημέρωσή σας γιατί πολλά ψεύδη και συκοφαντίες κυκλοφορούν που στοχεύουν στην υπονόμευση του συλλόγου.

1. Γιάννης Γριβέλλας: Αύγουστος. Το μεγάλο αντάμωμα και το γλέντι στην πλατείασελ. 1
2. Γενική συνέλευση και εκλογές του Μορφωτικού Συλλόγου1
3. Το χρονογράφημά μας. Ο κυρ-Αντώνης.....2
4. Κοινωνικά - Συνδρομές - Προσφορές2
5. Ο καπετάνιος. Μοιρολόι2
6. Βαγγέλης Πόλκος - Πρωτομαγιά 1944 - Καισαριανή.....3
7. Η πέτρα του Χαρίλαου Φλωράκη.....3
8. Κων/νος Κορκότζελος: «Μικρά μαθήματα για έναν μεγάλο κόσμο»..4
9. Μουσείο Χαρίλαου Φλωράκη και τουριστικό περίπτερο στα Κανόνια.5
10. Η Αρχαία Θεσσαλία5
11. Π. Δημόπουλος, Ι. Π. Κόκκορης, Ι. Χαραλαμπίδης: Ξήρανση των δασών: τελευταίο καμπανάκι για αλλαγή μοντέλου διαχείρισης...6
12. Λάμπρος Γριβέλλας: Η αξία της μητρικής μας γλώσσας.....7
13. Οι βρύσες «στεγνώνουν» στο παλιό χωριό7
14. Παραδοσιακή βραδιά με μουσική και τραγούδια των Αγράφων.....8
15. Στο αγνάντι του Αηλιά8
16. 26 Ιουλίου στην Αγία Παρασκευή8
17. 6 Αυγούστου στην Κούλια Ιτάμου.....8
18. Δεκαπενταύγουστος στην Παναγία8

ΤΟ ΧΡΟΝΟΓΡΑΦΗΜΑ ΜΑΣ

Ο κυρ-Αντώνης

Ο κυρ-Αντώνης είναι γείτονάς μου· ίσως ο πιο παλιός γείτονάς μου, γιατί έχει ξεπεράσει προ πολλού τα ενενήντα. Αν και η κορμοστασιά του δεν έχει χάσει και πολλά από τα χρόνια της νιότης, υπάρχουν κάποια ανυπάκουα όργανα που προδίδουν την ηλικία του, όπως π.χ. μια μικρή κάμψη της ράχης του, η αραιωμένη πολιά κόμη του, α! κι εκείνο το μπαστούνι, που παλιότερα το χρησιμοποιούσε ανεμίζοντάς το στο δρόμο σαν παιγνίδι, τώρα πια είναι το τρίτο πόδι του που τον οδηγεί να βρίσκει την ...ευθεία.

Οι νεότεροι κι όσοι νεοφερμένοι στη γειτονιά τον φωνάζουν παππού· όσοι όμως γνώρισαν τη διαδρομή του, στα χείλη τους έρχεται αυτόματα το "κυρ-Αντώνη". Ο κυρ-Αντώνης είναι αυτό που λέμε ακάματος αγωνιστής και άνθρωπος τω γραμμάτων. Έφηβος άφησε το κοπάδι που του εμπιστεύτηκε να φυλάγει ο πατέρας του και κατέφυγε στην πόλη. Εργαζόταν και συγχρόνως σπούδαζε στο νυχτερινό γυμνάσιο. Τελείωσε με άριστα το γυμνάσιο και, μετά το στρατό, τελείωσε και την Πάντειο. Άλλαξε πολλές δουλειές· εργάστηκε ως εφοριακός υπάλληλος, ως δημοσιογράφος, ασχολήθηκε με τη λαογραφία και τη λογοτεχνία και δημοσίευσε άπειρα άρθρα στον τύπο, έγραψε βιβλία και μ' όλα αυτά και την άμεμπτη και εντιμότατη ζωή του κατάκτησε το σεβασμό και την υπόληψη των συμπολιτών του.

Τον συνάντησα στο δρόμο, την ώρα που περνούσε για τη βόλτα του και την καθημερινή επίσκεψή του στο καφενείο και ανταλλάξαμε χαιρετισμό. Είχε βαρύνει αρκετά και μόνο το αετήσιο και ερευνητικό βλέμμα του πρόδιδε τον παλιό κυρ-Αντώνη.

-Μια χαρά, σε βλέπω, κυρ-Αντώνη! του είπα, έτσι για να γίνει κουβέντα.

-Βιάζεσαι; ρωτάει.

-Όχι ιδιαίτερα, του απαντώ.

-Τότε, ας καθίσουμε για λίγο στο παγκάκι, για να μην στεκόμαστε όρθιοι, λέει.

Κατάλαβα πως ο κυρ-Αντώνης ήταν πολύ φορτισμένος και γύρευε να βγάλει τα εσώψυχά του.

-Σου μιλάω επειδή ξέρω ότι εσύ θα με καταλάβεις, λέει, και χωρίς προλόγους, αρχίζει την εξομολόγησή του:

Σπούδασα με πολύ κόπο, εργάστηκα έντιμα σε πολλές δουλειές και απόχτησα την εκτίμηση της τοπικής κοινωνίας. Δημιούργησα οικογένεια, την οποία γνωρίζεις, και αποκατάστησα παιδιά και εγγόνια, από τα οποία δεν έχω κανένα παράπονο· αλλά τώρα είμαι "ο γέροντας!".

Καταλαβαίνεις τι θα πει γέροντας; Γέροντας θα πει ότι η κοινωνία όλη, ακόμα και η οικογένειά σου σε έχει πετάξει έξω και σου έχει κλείσει την πόρτα! Όχι από το σπίτι, φυσικά, αλλά από τη ζωή. Ο λόγος σου δεν περνάει πια, γιατί είσαι "ο γέροντας". Όταν δίνεις συμβουλές στα εγγόνια σου, εκείνοι χαμογελούν ανεπαίσθητα, και βέβαια, καταλαβαίνεις τι σκέπτονται. Όσοι μαθήτευσαν κοντά σου στο επάγγελμα και στα γράμματα, τώρα σου παριστάνουν το δάσκαλο! Το "κυρ-Αντώνη" ακούγεται μόνο από λίγους ανθρώπους που με ξέρουν και με τιμούν· για τους άλλους είμαι ο παππούς, ο γέροντας, και για πολλούς το καθυστερημένο παρελθόν -κατά την ηπιότερη έκφραση- που φταίει για όλα όσα εκείνοι δεν κούνησαν το δαχτυλάκι τους για να διορθώσουν! Η κοινωνία μας, αγαπητέ μου, σε πετάει σαν κουρέλι έξω από το σώμα της, σου κουρελιάζει την αξιοπρέπεια και σε ...παρασημοφορεί για τους αγώνες μιας ζωής με τους απαξιωτικούς τίτλους: γέροντας, γεροπαράξενος, γεροξεκούτης, ξεμωραμένος, γεροξούρας κ. ά. "ων ουκ έστι αριθμός".

Τελείωσε ο κυρ-Αντώνης, πήρε βαθιά ανάσα και στήλωσε το βλέμμα του πάνω μου, περιμένοντας τις εντυπώσεις μου.

-Μη σκοτίζεσαι, κυρ-Αντώνη, του είπα. Το δίκιο σου, που είναι και δίκιο όλων των ηλικιωμένων, είναι βουνό, αλλά στην εποχή που ζούμε ξέφτισαν οι αξίες και μικροί-μεγάλοι βιάζονται και σε σπρώχνουν για να περάσουν μπροστά· άλλωστε κι εγώ κάποιους από τους παραπάνω τίτλους περιμένω να μου ... απονεμηθούν. Σε τελική ανάλυση όμως, οι αξίες καθενός μας παραμένουν ανέπαφες από του χρόνου τα γυρίσματα, ακόμα και μετά θάνατον.-

Ερανιστής

«ΖΩΓΛΟΠΙΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ»

ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ
ΜΟΡΦΩΤΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΡΑΧΟΥΛΑΣ

ΕΚΔΟΤΗΣ
ΙΩΑΝΝΗΣ Φ. ΓΡΙΒΕΛΛΑΣ

ΕΔΡΑ
ΡΑΧΟΥΛΑ ΚΑΡΔΙΤΣΑΣ
ΚΩΔΙΚΟΣ: 4171

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΑΠΟ ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ
Υπεύθυνος: Ιωάννης Φ. Γριβέλλας τηλ. 6989406502

Υπεύθυνος Ιστοσελίδας: Κων/νος Στ. Κορκόντζελης

Κοινωνικά: Γεώργιος Β. Φέτσιος, Εφημέριος Ραχούλας

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑΣ
ΡΑΧΟΥΛΑ 43100 ΚΑΡΔΙΤΣΑ

ΦΩΤΟΣΤΟΙΧΕΙΟΘΕΣΙΑ - ΕΚΤΥΠΩΣΗ

ΕΚΤΥΠΩΤΙΚΗ ΚΑΡΔΙΤΣΑΣ

Μ. Αλεξάνδρου 10 - τηλ. 2441020257

Τα ευνυπόγραφα άρθρα δεν εκφράζουν
κατ' ανάγκη τις απόψεις της εφημερίδας

Ο Καπετάνιος

- Για σήκω καπετάνιε μου και μην βαριοκοιμάσαι...

- Με τι ποδάρια να σ'κωθώ χεράκια να ακουμπήσω μου έχουν τα γόνα θρύψαλα την πλάτη τσακισμένη, για πάρτε με και σύρτε με πέρα σε 'κείνη την ράχη που ειν' τα πεύκα τα πολλά τα δένδρα τα μεγάλα και φτιάξτε το κυβούρι μου και βάλτε με να κάτσω, και απ' την δεξιά μου τη μεριά αφήστε παραθύρι να μπαينوβγαίνουν τα πουλιά της άνοιξης τα αϊδόνια και φέρτε μου τον ταμπουρά να τον συχνοβαράω να λέω τραγούδια θλιβερά και παραπονεμένα να κάνω τα βουνά να κλέν' τους κάμπους να δακρύζουν για να με ακούσει η μάνα μου να βγει στο παραθύρι

- Ποιος είναι αυτός που τραγουδά και λέει τέτοια τραγούδια; Μην είναι ο γιος μου ο μικρός μην είναι ο μεγάλος;

Το μοιρολόι αυτό το τραγουδούσε η μητέρα του Φώτη Κωτσαριδμή, Αγόρω και μας το μετέφερε ο ίδιος.

ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ

Επιτυχίες νέων Ραχουλιωτών

- Ο **Βαγγέλης Χ. Κομπούρας** επέτυχε στη σχολή Ικάρων.
- Ο **Κωνσταντίνος Γ. Φέτσιος** επέτυχε στο πανεπιστήμιο Θεσσαλίας στο τμήμα γεωπονίας φυτικής παραγωγής και αγροτικού περιβάλλοντος.
- Ο **Αποστόλης Α. Κατσαρός** επέτυχε στη σχολή ΣΜΥΑ.
- Η **Κωνσταντίνα Λυμπεροπούλου** του Παναγιώτη και της Στυλιανής (εγγονή του Γιάννη Ντόλκερα) επέτυχε στο Παν/μιο Θεσσαλίας στη Σχολή Βιοχημείας και Βιοτεχνολογίας, Λάρισα.
Καλή πρόοδο!

Γεννήσεις

- Η **Ιωάννα Τσαπάκι** κόρη της Ελένης Γ. Κομπούρα απέκτησε ένα αγοράκι στις 12 Ιανουαρίου.
- Η **Σταματία Γκορτσά** του Βασιλείου και της Δήμητρας και ο σύζυγός της **Χρήστος** απέκτησαν ένα υγιέστατο κοριτσάκι στις 11 Μαΐου.

Θάνατοι

- Στις 17- 04- 26 απεβίωσε η **Χρυσάνθη Κωστίκα** του Θωμά σε ηλικία 87 χρονών. Κηδεύτηκε στη Ραχούλα.
- Στις 13-05 - 26 έφυγε από τη ζωή η **Ευγενία Γριβέλλα** σύζυγος Περικλή σε ηλικία 84 ετών. Η κηδεία έγινε στην Ραχούλα.
- Στις 12-08-26 έφυγε από τη ζωή ο **Στέφανος Φέτσιος** σε ηλικία 89 ετών. Κηδεύτηκε στη Ραχούλα.
- Η **Αθανασία Βάιου Βρεκου** έφυγε από τη ζωή και κηδεύτηκε στις 8/8/26 στην Καρδίτσα.
- Ο **Βασίλης Τσιούκης** του Χρήστου έφυγε από την ζωή και κηδεύτηκε στην Κατερίνη.

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ ΣΤΑ Ζ.Χ.

Τσιούκη Φανή	20	Φέτσιου Γιώτα	20
Βρέκος Παναγιώτης	10	Θεάκος Φώτιος	10
Ιωακείμ Ελπίδα	10	Κωτσαριδής Αντώνης	20
Δερματάς Γιώργος	5	Κομπούρας Μένιος	30
Βρέκου Μαρία	20	Φέτσιος Απόστολος	20
Βρέκος Ηλίας	5	Δερματάς Ηλίας	20
Καφαντάρης Χρήστος	10	Βρέκος Β. Βασίλειος	20
Βρέκου Χρύσα	5	Βρέκος Ι. Ηλίας	20
Βρέκου Ερασμία	5	Ράπτη Κερασία	10
Βρέκος Β.Ιωάννης	5	Θεάκος Βάιος	20
Ζαχαρή Τζένη	5	Τσιούκης Λάμπρος	40
Κατσαρού Μαρία	5	Κομπούρας Φώτιος	20
Γκορτσάς Χρήστος	5	Βασιλάκου Ντίνα	20
Γκορτσάς Βασίλειος	5	Κοτούλας Θανάσης- Σαβούλα	30
Κωτσαριδμή Ελένη	10	Οικονομίδου Ειρήνη	20
Τσιμάνης Ξενοφών	5	Κατσαρού Ελένη	20
Λιανός Δημήτρης	5	Νάκος Βασίλειος	50
Βρέκος Σωτήρης	20	Τσιούκης Παναγιώτης	20
Κατσιούλας Γεώργιος	30	Κελεπούρη Ευσταθία	5
Γκλήμος Γιώργος	20	Βασιλιάδου Χρυσή	5
Κωστή Περσεφόνη	20	Γριβέλλας Γιάννης	30
Νασιάκος Λάμπρος	20	Βίκα Μπέλλου	20
Νάκα Ελένη	30		

ΠΡΟΣΦΟΡΕΣ ΣΤΟΝ Μ.Σ. ΡΑΧΟΥΛΑΣ
ΣΤΗ ΜΝΗΜΗ ΑΓΑΠΗΜΕΝΩΝ ΠΡΟΣΩΠΩΝ

- Η κυρία **Βρέκου - Κάσσου Σούλα** προσέφερε στο σύλλογο το ποσό των 300 ευρώ στην μνήμη της μητέρας της **Ευταλίας** πρεσβυτέρας του αείμνηστου πάπα - Φώτη Βρέκου, που φέτος συμπληρώθηκαν τρία χρόνια από το θάνατό της.
- Η **Παγώνη - Κορκότζελου Δέσποινα** προσέφερε στον σύλλογο το ποσό των 20 ευρώ εις μνήμην των γονέων της και του συζύγου της **Νικολάου Παγώνη**.
- Ο δάσκαλος **Καραγιάννης Βασίλειος** προσέφερε το ποσό των 50 ευρώ στην μνήμη της συζύγου του **Σταματίας** που φέτος συμπληρώνονται τρία χρόνια από τον θάνατό της.
- Ο **Φώτης Κωτσαριδής** και η αγαπημένη του αδερφή **Ελένη** προσέφεραν το ποσό των 40 ευρώ για την ενίσχυση της εφημερίδας εις μνήμην των γονιών τους **Βαγγέλη και Αγόρω**.

ΣΤΟΥΣ ΑΠΑΝΤΑΧΟΥ ΣΥΓΧΩΡΙΑΝΟΥΣ ΚΑΙ ΦΙΛΟΥΣ ΤΩΝ "ΖΩΓΛΟΠΙΤΙΚΩΝ ΧΡΟΝΙΚΩΝ"

Αγαπητοί συγχωριανοί και φίλοι του χωριού μας,

Τα βασικά έσοδα του Συλλόγου είναι οι εισφορές των μελών μας και των συνδρομητών της εφημερίδας.

Για την απρόσκοπτη έκδοση της εφημερίδας και τη λειτουργία του Μορφωτικού Συλλόγου παρακαλούμε να μη ξεχνάτε την οικονομική συνδρομή σας ή ενίσχυση.

Χρήματα μπορείτε να δίνετε στα μέλη του Δ.Σ. και της Συντακτικής Επιτροπής της εφημερίδας ή να καταθέτετε στο

IBAN GR3401101520000015261476152

της **Εθνικής Τράπεζας** αφού δηλώσετε το όνομά σας.

ΜΙΚΡΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΓΙΑ ΕΝΑΝ ΜΕΓΑΛΟ ΚΟΣΜΟ

Συνέχεια από το φύλλο 135

Ενότητα 03

Από τη Γεωργική Επανάσταση στις Μεγάλες Μετακινήσεις Λαών

Η Μεγάλη Τομή: Από τον Νομαδισμό στη Γεωργική Επανάσταση

Η ιστορία της ανθρωπότητας, αν ιδωθεί ως ένα ενιαίο χρονικό διάστημα, χαρακτηρίζεται από μια πρόσφατη, σχεδόν "χθεσινή" μεταβολή που άλλαξε τα πάντα: τη **Γεωργική Επανάσταση**. Ενώ ο άνθρωπος υπήρξε νομάς, κυνηγός και τροφοσυλλέκτης για εκατομμύρια χρόνια, μόλις πριν από περίπου 10.000-12.000 χρόνια (ένα "τσακ" στην κλίμακα του χρόνου) εγκαταστάθηκε μόνιμα σε έναν τόπο. Αυτή η εγκατάσταση δεν ήταν απλώς μια αλλαγή διατροφικών συνθηκών, αλλά η μήτρα του πολιτισμού όπως τον γνωρίζουμε. Μέσα σε αυτό το ελάχιστο διάστημα, ο άνθρωπος ανέπτυξε νόμους, θεσμούς, διοίκηση, πολιτική, εμπόριο και νόμισμα.

Η μετάβαση αυτή συνοδεύτηκε από τεράστια άλματα στην τεχνολογία, όπως η υφαντουργία, η κεραμική και η μεταλλουργία. Παράλληλα, γεννήθηκε η ανάγκη για τη μέτρηση του χρόνου και την καταγραφή των αγαθών. Η **γραφή** εμφανίστηκε γύρω στο 3.400 π.Χ. από τους Σουμερίους, ενώ οι αρχαίοι Αιγύπτιοι πέτυχαν την πρώτη ακριβή μέτρηση του έτους σε 365 ημέρες και 6 ώρες. Η επιστημονική περιέργεια του ανθρώπου οδήγησε σε κορυφαίες κατακτήσεις ήδη από την αρχαιότητα: οι Φοίνικες γνώριζαν ότι η Γη είναι στρογγυλή, ο Αρίσταρχος ο Σάμιος διατύπωσε την ηλιοκεντρική θεωρία το 300 π.Χ., και ο Ερατοσθένης μέτρησε την περίμετρο της Γης με εντυπωσιακή ακρίβεια.

Η Κοινωνική Διάσταση της Γεωργίας: Ιεραρχία, Πόλεμος και Φύλο

Παρά τη θεωρητική δυνατότητα για ισότητα, η Γεωργική Επανάσταση εδραίωσε την κοινωνική υπεροχή του άνδρα. Αυτό δεν συνέβη επειδή η γυναίκα δεν μπορούσε να εργαστεί στους αγρούς -αντιθέτως, ιστορικά οι γυναίκες έχουν προσφέρει τεράστιο όγκο αγροτικής εργασίας- αλλά λόγω των "περαιτέρω" αναγκών: της άμυνας των οικισμών και της φύλαξης των αποθηκών.

Η γεωργία έφερε μαζί της τον **πόλεμο**, καθώς τα πλεονάσματα τροφής έγιναν στόχος λεηλασίας από άλλους λαούς. Η ανάγκη προστασίας αυτών των αποθεμάτων οδήγησε στη δημιουργία των πρώτων "δημοσίων υπαλλήλων" (φυλάκων) και του πρώτου πολιτικού θεσμού, του **Βασιλέα**, ο οποίος δρούσε ως ανώτατος συντονιστής για την επιβίωση της κοινότητας.

Η Σύγκρουση των Δύο Κόσμων: Γεωργοί εναντίον Κτηνοτρόφων

Η Γεωργική Επανάσταση είχε δύο σκέλη: την **εξημέρωση των φυτών** και την εξημέρωση των ζώων. Η διαδικασία αυτή δημιούργησε δύο διακριτούς τύπους ανθρώπων: τον "ήμερο" γεωργό των πεδιάδων και τον σκληροτράχηλο κτηνοτρόφο των βουνών και των στεπών. Αυτή η διάκριση γέννησε μια προαιώνια σύγκρουση, η οποία αποτυπώνεται συμβολικά στον μύθο του Κάιν και του Άβελ.

Ο κτηνοτρόφος, εξοικειωμένος με τη σφαγή των ζώων και το αίμα, υπήρξε ιστορικά ο πιο αποτελεσματικός πολεμιστής. Η σκληραγωγία του, αποτέλεσμα της διαβίωσης σε δύσβατα εδάφη και ακραία κλίματα, τον καθιστούσε πολύτιμο αλλά και επικίνδυνο. Ακόμα και σήμερα, η ελβετική φρουρά του Πάπα αποτελεί ιστορικό κατάλοιπο αυτής της αντίληψης, καθώς οι Ελβετοί ορεινοί κτηνοτρόφοι θεωρούνταν οι κορυφαίοι πολεμιστές του Μεσαίωνα.

Το Φαινόμενο της Στέπας: Ο "Σιδερένιος" Κόσμος της Κεντρικής Ασίας

Στην καρδιά της Ευρασίας εκτείνεται η **Στέπα**, μια ζώνη άγονης γης με ακραίες θερμοκρασιακές αποκλίσεις, από τους -40 έως τους +50 βαθμούς Κελσίου. Η γη εκεί είναι τόσο σκληρή που για χιλιάδες χρόνια ήταν αδύνατον να οργωθεί, μέχρι την εμφάνιση των ενισχυμένων ατσάλινων άροτρων του 20ού αιώνα. Σε αυτό το φιλόξενο περιβάλλον αναπτύχθηκαν οι απόλυτοι κτηνοτρόφοι-νομάδες.

Οι άνθρωποι της Στέπας (Μογγόλοι και Τουρκομάνοι) ζούσαν και ζουν σε πλήρη αρμονία με το **άλογο**, το οποίο αποτελεί προέκταση του σώματός τους. Είναι χαρακτηριστικό ότι οι Μογγόλοι διαθέτουν 169 όρους για να περιγράψουν το άλογο, δείγμα της απόλυτης εξειδίκευσής τους. Το φοβερότερο όπλο τους, εκτός από την ιππική τους δεξιότητα, ήταν το **τόξο της Στέπας**, ένα εξαιρετικά δύσκαμπτο αλλά πανίσχυρο εργαλείο που μπορούσε να διαπεράσει ακόμα και μεταλλικές προστασίες από μεγάλες αποστάσεις.

Το Ντόμινο των Μεγάλων Επιθέσεων και η Πτώση της Ρώμης

Η Στέπα λειτουργούσε ως μια "δεξαμενή" βίας που, όταν υπερχείλιζε, αναστάτωνε ολόκληρη την Ευρασία. Οι νομάδες αυτοί, λάτρεις της λεηλασίας, χτυπούσαν τις πλούσιες γεωργικές περιοχές, με πρώτη και πιο εκτεθειμένη την **Κίνα**, η οποία αναγκάστηκε να οικοδομήσει το Σινικό Τείχος για να προστατευτεί.

Η μεγάλη ανατροπή για την Ευρώπη ξεκίνησε με τους **Ούνους** (απόγονους των Χσιουγκνού) γύρω στο 300 μ.Χ.. Η στρατιά των Ούνων, κινούμενη δυτικά, προκάλεσε ένα "φαινόμενο ντόμινο", σπρώχνοντας τα γερμανικά φύλα μέσα στα εδάφη της φθίνουσας Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας. Οι Ρωμαίοι, σε μια προσπάθεια να αναχαιτίσουν τους Ούνους,

Επιμέλεια κειμένων:
Κων/νος Κορκότζελος
Διευθυντής Οικονομικού
τμήματος Δήμου Καρδίτσας

Οι Άβαροι, οι Σλάβοι και η Δημογραφική Αλλοίωση της Ευρώπης

Μετά τους Ούνους, τον 6ο αιώνα, ακολούθησε η στρατιά των **Αβάρων**. Η κίνησή τους από τη Στέπα προς την Κεντρική Ευρώπη συμπάρευσε χιλιάδες **Σλάβους**, οι οποίοι μετακινήθηκαν δυτικά και νότια για να σωθούν. Αυτή η μετακίνηση άλλαξε οριστικά τον δημογραφικό χάρτη της ηπείρου: σήμερα η πλειοψηφία των κατοίκων της Ευρώπης είναι σλαβικής καταγωγής.

Στη συνέχεια, οι **Μαγιάροι** (απόγονοι των οποίων είναι οι σημερινοί Ούγγροι) χτύπησαν την Κεντρική Ευρώπη, για να ηττηθούν τελικά το 955 μ.Χ. από τους Φράγκους, το ισχυρότερο γερμανικό φύλο της εποχής.

Βίκινγκς: Οι Γερμανοί της Θάλασσας

Ενώ η Στέπα έστελνε κύματα ιππέων, ο Βορράς έστελνε τους **Βίκινγκς** (Βόρειους Γερμανούς). Αντίθετα με τους ανθρώπους της Στέπας που αγαπούσαν τη στεριά, οι Βίκινγκς ήταν άνθρωποι του νερού. Με τα ευέλικτα πλοία τους (ντράκαρ), δεν λεηλατούσαν μόνο παράκτιες περιοχές, αλλά εισχωρούσαν στα ποτάμια, φτάνοντας μέχρι τη Βαγδάτη και την καρδιά της Ρωσίας, όπου ίδρυσαν το πρώτο ρωσικό κράτος (οι Ρως ήταν Σουηδοί Βίκινγκς).

Οι Βίκινγκς ήταν ταυτόχρονα πειρατές και έμποροι. Η ανάγκη τους για νέες γαίες τους οδήγησε στον αποικισμό της Ισλανδίας, της Γροιλανδίας και, γύρω στο 1000 μ.Χ., στην ανακάλυψη της Αμερικής (Vinland), 500 χρόνια πριν από τον Κολόμβο.

Συμπέρασμα: Η Κληρονομιά της Βίας και της Ανάμειξης

Η ιστορία της Ευρώπης και της Εγγύς Ανατολής είναι μια ιστορία συνεχών ανακατατάξεων που πυροδοτήθηκαν από την αλή των ανθρώπων της Στέπας και τη δυναμική των γερμανικών φύλων. Οι Κέλτες, που κάποτε κυριαρχούσαν στην Ευρώπη, εκτοπίστηκαν ή αφομοιώθηκαν, αφήνοντας την ήπειρο να μοιράζεται ανάμεσα στον γερμανικό και τον σλαβικό κόσμο.

Αυτή η μακρά πορεία βίας, λεηλασίας και μετανάστευσης άφησε ανεξίτηλο το στίγμα της ακόμα και στο **DNA** μας. Η ανάλυση του ανθρώπινου DNA το 2000 αποκάλυψε ότι εκατομμύρια άνθρωποι στην Ευρασία είναι απόγονοι των ίδιων ανδρών από τη Στέπα, όπως ο Τζένγκις Χαν ή οι πολεμιστές του, αποδεικνύοντας ότι το παρελθόν δεν "πέθανε", αλλά επιβιώνει μέσα στα κύτταρά μας. Η ιστορία, λοιπόν, δεν είναι μια παράθεση γεγονότων, αλλά η κατανόηση των δυνάμεων που μας διαμόρφωσαν ως βιολογικές και κοινωνικές οντότητες.

Ενότητα 04

Ευρασιατικές Μετακινήσεις, Κοινωνική Φεουδαρχία και Παγκόσμια Πνευματικότητα

Μέρος Α': Οι Μεγάλες Μετακινήσεις και το "Ντόμινο" της Στέπας

Η ιστορία της Ευρασίας κατά την πρώτη χιλιετία μετά Χριστόν χαρακτηρίζεται από μια διαρκή κινητικότητα, η οποία συχνά λάμβανε τη μορφή βίαιων επιθέσεων από τους νομάδες των στεπών προς τους εγκατεστημένους γεωργικούς πολιτισμούς. Η πρώτη εμβληματική στρατιά ήταν αυτή των **Ούνων**, η οποία γύρω στο 300 μ.Χ. ξεκίνησε από τη Μογγολία και προκάλεσε ένα ιστορικό "ντόμινο" εξελίξεων. Η πίεση των Ούνων ανάγκασε τη Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία να στραφεί προς τα γερμανικά φύλα για ενισχύσεις, οδηγώντας τελικά στη διάλυση της Δυτικής Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας από τους ίδιους τους Γερμανούς (Βανδάλους, Βησιγόθους, Λομβαρδούς).

Ακολούθησαν οι **Άβαροι**, οι οποίοι παρέσυραν στο διάβα τους σλαβικά φύλα, διαχέοντας το σλαβικό στοιχείο σε ολόκληρη την Ευρώπη. Μετά το 800 μ.Χ., η πλειοψηφία των κατοίκων της Ευρώπης ήταν πλέον Σλάβοι, αν και το πολιτικό ειδικό βάρος παρέμεινε στους Γερμανούς, οι οποίοι, μέσω των Φράγκων και του Καρλομάγνου, κατόρθωσαν να αναχαιτίσουν τόσο τους Αβάρους όσο και τους Άραβες.

Μέρος Β': Η "Κραυγή" του Βορρά και ο Μογγολικός Τρόμος

Ενώ η Στέπα παρήγαγε κύματα ιππέων, ο Βορράς γέννησε τους **Βίκινγκς**, τη "γερμανικότερη" εκδοχή των Γερμανών με κοιτίδα τη Σκανδιναβία. Για 250 χρόνια, οι Βίκινγκς λεηλατούσαν την Ευρώπη και τη Ρωσία, φτάνοντας μέχρι το Άγιον Όρος και τα νησιά του Αιγαίου, προτού η επιθετικότητά τους καταλαγιάσει γύρω στο 1100.

Ωστόσο, η μεγαλύτερη στρατιά που παρήγαγε ποτέ η Στέπα εμφανίστηκε το 1206 υπό τον **Τζένγκις Χαν**. Ο Τιεν Μουντζίν, όπως ήταν

το όνομά του, συνένωσε τις μογγολικές και τουρκικές φυλές δημιουργώντας τη **Χρυσή Ορδή**, μια πολεμική μηχανή που άφηνε πίσω της μόνο στάχτη και σφαγές. Η Μογγολική Αυτοκρατορία υπήρξε η μεγαλύτερη που αποκτήθηκε ποτέ αποκλειστικά μέσω πολέμου, καταλαμβάνοντας την Κίνα, την Περσία και τη Ρωσία. Οι Μογγόλοι πέτυχαν το αδιανόητο: κατέλαβαν τη Ρωσία μέσα στον χειμώνα του 1236, με τα άλογά τους να καλπάζουν πάνω στον πάγο σε θερμοκρασίες -40 βαθμών. Η Ευρώπη γλίτωσε την πλήρη υποταγή μόνο λόγω εσωτερικών προβλημάτων διαδοχής στην ηγεσία της Ορδής.

Μέρος Γ': Η Επικράτηση του Τουρκομανικού Στοιχείου

Παρά τη σκληρότητα των Μογγόλων, οι μεγάλοι κερδισμένοι της ιστορίας της Στέπας υπήρξαν οι **Τουρκομάνοι**. Ενώ οι Μογγόλοι περιορίστηκαν τελικά από τη δυναστεία των Ρωμανόφ στη Ρωσία, οι Τουρκομάνοι ίδρυσαν αυτοκρατορίες σε τρεις ηπείρους.

- **Στην Ινδία**, οι Μουγκάλ κυριάρχησαν για 800 χρόνια.
- **Στην Αίγυπτο**, οι Μαμελούκοι Τούρκοι απέκτησαν τεράστιο κύρος όταν νίκησαν τη Χρυσή Ορδή το 1260 στο Άιν Τζαλούντ.
- **Στη Μικρά Ασία**, οι Σελτζούκοι και αργότερα οι **Οθωμανοί** δημιούργησαν μια αυτοκρατορία που διήρκεσε 600 χρόνια, με αποκορύφωμα τον 16ο αιώνα υπό τον Σουλεϊμάν τον Μεγαλοπρεπή.

Σήμερα, η κληρονομιά αυτή αποτυπώνεται στο "τουρκικό τόξο", μια ζώνη χωρών από το Αζερμπαϊτζάν μέχρι το Καζακστάν και την επαρχία Σινγιάνγκ της Κίνας (όπου ζουν οι Ουιγούροι), όπου ομιλούνται συγγενείς τουρκικές γλώσσες.

Μέρος Δ': Η Κοινωνική Μεταβολή - Η Γέννηση της Φεουδαρχίας

Στη Δυτική Ευρώπη, η κατάρρευση της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας και οι διαρκείς επιθέσεις οδήγησαν στον αφανισμό της αστικής ζωής. Οι πόλεις ερημώθηκαν, το εμπόριο σταμάτησε και η οικονομία έγινε αποκλειστικά γεωργική και αυτοσυντηρούμενη. Μέσα σε αυτό το κλίμα απόλυτης ανασφάλειας γεννήθηκε το **φεουδαρχικό σύστημα**.

Το φέουδο ήταν ένας συνδυασμός ελέγχου της γης και υποτέλειας. Ο **Φεουδάρχης** παρείχε ασφάλεια στους **δουλοπάροικους** (αγρότες που ανήκαν στο κτήμα) μέσα στο κάστρο (Burg), και εκείνοι ως αντάλλαγμα του παρείχαν εργασία (αγγαρείες) και φόρο σε είδος. Η στρατιωτική ισχύς βασιζόταν στους **ιππότες**, επαγγελματίες πολεμιστές που εκπροσωπούσαν ένα ολόκληρο ήθος γενναιότητας και αξιοπρέπειας. Το σύστημα αυτό άρχισε να παρακμάζει μετά το 1100, όταν η ειρήνη επέτρεψε την ανάκαμψη του εμπορίου, αν και υπολείμμάτα του επιβίωσαν μέχρι τη Γαλλική Επανάσταση.

Μέρος Ε': Η Πνευματική Αναζήτηση - Από τον Παγανισμό στις Μεγάλες Θρησκείες

Η θρησκευτική εξέλιξη του ανθρώπου ακολούθησε την κοινωνική του οργάνωση. Η φυσική θρησκεία του ανθρώπου υπήρξε ο **παγανισμός**, η λατρεία των στοιχείων της φύσης. Με τη Γεωργική Επανάσταση, οι θεοί απέκτησαν ιεραρχία που αντανακλούσε την κοινωνική δομή (βασιλιάς-θεός, υπουργοί-θεοί) και ηθικές διαστάσεις, όπως η θεά Μάατ στην Αίγυπτο.

Σημαντική είναι η διάκριση μεταξύ Δυτικών και Ανατολικών θρησκειών:

1. **Δυτικές Θρησκείες (Χριστιανισμός, Ισλάμ, Ιουδαϊσμός, Ζωροαστρισμός):** Είναι θρησκείες "εκ Θεού", βασίζονται σε δόγματα, απόλυτες αλήθειες και έχουν οργανωμένο ιερατείο.
2. **Ανατολικές Θρησκείες (Βουδισμός, Ινδουισμός, Ταοϊσμός):** Στην πραγματικότητα είναι φιλοσοφίες και στάσεις ζωής. Δεν έχουν δόγματα ή ιερατείο, αλλά δίνουν έμφαση στην ατομική διαδρομή, τη γαλήνη και τον διαλογισμό.

Εντυπωσιακό είναι το παράδειγμα της **Άπω Ανατολής (Κίνα, Ιαπωνία)**, όπου οι άνθρωποι ακολουθούν ταυτοχρόνως πολλές θρησκείες (Κομφουκιανισμό, Ταοϊσμό, Βουδισμό, Σίντο) ως συμπληρωματικές φιλοσοφίες. Στην Ιαπωνία, ο παγανισμός επιβιώνει μέσω του Σιντοϊσμού, με τον Αυτοκράτορα να λειτουργεί ως ο ανώτατος ιερέας της λατρείας της φύσης.

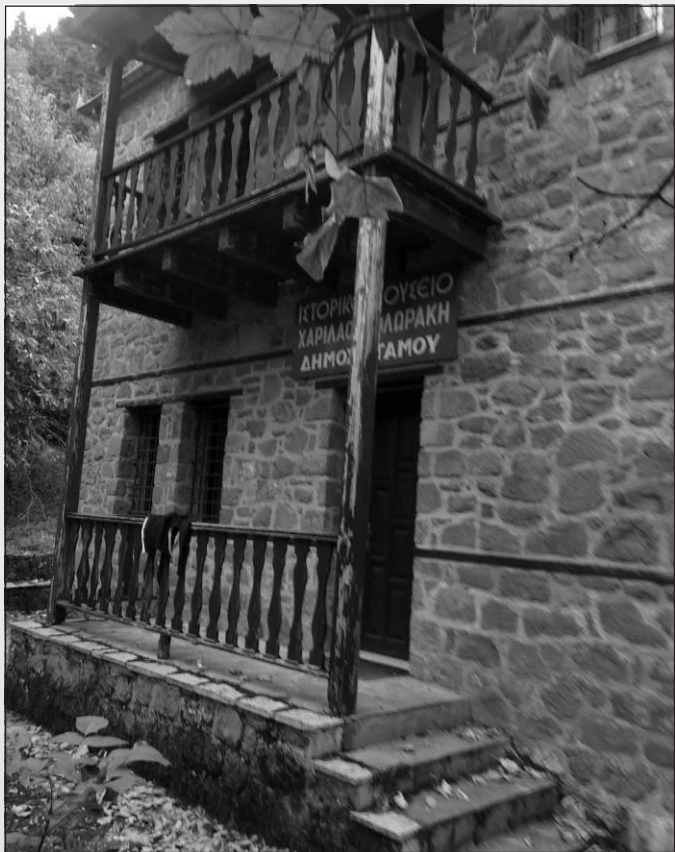
Επίλογος: Ο Ινδουισμός και η Σύνδεση με το Παρελθόν

Η ομιλία ολοκληρώνεται με τον **Ινδουισμό**, την αρχαιότερη ζώσα θρησκεία (περίπου 1500 π.Χ.), η οποία συνδέεται με την κάθοδο των Ινδοευρωπαίων. Τα ιερά κείμενα, οι **Βέδες**, αποτελούν έναν οργιαστικό κόσμο μυθολογίας που αντανακλά την πολεμική δράση των Αρίων. Ο Ινδουισμός διακρίνεται για την εσωτερική του αυτοπεποίθηση -δεν είναι ιεραποστολική θρησκεία, καθώς πιστεύει ότι ο Θεός ακούει κάθε προσευχή, όποιο όνομα και αν του δώσει ο άνθρωπος.

Η ιστορική συνέχεια από τις στέπες της Μογγολίας έως τα κάστρα της Ευρώπης και από τους ύμνους των Βεδών έως τις σύγχρονες γεωπολιτικές ισορροπίες, αποδεικνύει ότι ο άνθρωπος παραμένει ένα ον που διαμορφώνεται από τις μετακινήσεις, τις συγκρούσεις και την αέναη αναζήτηση του Θείου.

Μουσείο Χαρίλαου Φλωράκη και τουριστικό περίπτερο στα Κανόνια

Σε μια νέα εποχή ουσιαστικά ένα νέο ξεκίνημα για το μουσείο Χ. Φλωράκη στο Παλιοζωγλόπι και για το τουριστικό περίπτερο που βρίσκετε δίπλα στο μνημείο της εθνικής αντίστασης στη διασταύρωση Ραχούλας - Καστανιάς - Καταφυγίου μετά την απόφαση του δημοτικού συμβουλίου Καρδίτσας για την παραχώρησή τους στην Ένωση Αγραφιωτικών Χωριών για διάρκεια 15 ετών και με την υποχρέωση της ένωσης να τα συντηρήσει και να τα λειτουργήσει. Άμεσα μετά την ανακοίνωση η ένωση προχώρησε στον καθαρισμό του περιπτέρου και του χώρου του μνημείου. Οι εργασίες αποκατάστασης θα συνεχιστούν και μετά την αποκατάσταση του οδικού δικτύου το μουσείο θα συντηρηθεί, θα εμπλουτιστεί και σύμφωνα με την δήλωση του προέδρου των Α.Χ. Βασίλη Τσαντήλα θα είναι ανοιχτό στο κοινό τα Σαββατοκύριακα κάθε καλοκαίρι και με τηλεφωνικό ραντεβού το υπόλοιπο διάστημα.

Η ΑΡΧΑΙΑ ΘΕΣΣΑΛΙΑ (Από το οπισθόφυλλο του βιβλίου του Λάμπρου Γριβέλλα ΠΑΡΑΛΕΙΠΟΜΕΝΑ της θεσσαλικής ιστορίας)

Η Αρχαία Θεσσαλία στη μεγαλύτερή της ακμή βρέθηκε, όταν το 363 ή 367 π.Χ., συνέστησε το Κοινό των Θεσσαλών με πρώτο ταγό τον Αλεύα, τον Πυρρό. Ο Ηρόδοτος τον αναφέρει ως μεγάλο κυβερνήτη και βασιλιά. Το Κοινό των Θεσσαλών ήταν χαλαρή ομοσπονδία η οποία προστάτευε τις θεσσαλικές πόλεις από επιδρομές αλλά διατηρούσε και την σχετική αυτονομία τους. Την περίοδο αυτή η Θεσσαλία έφτασε στο απόγειο της δύναμης και του πολιτισμού της και γνώρισε μακρά περίοδο ειρήνης και ευημερίας. Ο πληθυσμός αυξήθηκε θεαματικά, αναπτύχθηκε το εμπόριο και οι τέχνες και αποκαταστάθηκε η επαφή της με όλους τους γνωστούς λαούς της εποχής εκείνης. Η εποχή που εξετάζουμε δεν υστέρησε στα γράμματα και στον πολιτισμό. Και Θεσσαλοί διανοητές υπήρξαν και πνευματικοί άνθρωποι από την υπόλοιπη Ελλάδα -κυρίως από την Αθήνα - μετακλήθηκαν στη Θεσσαλία και έδωσαν τα φώτα τους επί ένα διάστημα.

Σοφιστές και ρήτορες στη Θεσσαλία

Στις αρχές του 4ου π.Χ. αιώνα ο διάσημος σοφιστής Γοργίας ίδρυσε στη Λάρισα ρητορική σχολή, στην οποία φοίτησαν ο Αλευάδης Αρίστιππος και ο μαθητής του Σωκράτη, Μένων. Στη Λάρισα επίσης πέρασε τα τελευταία χρόνια της ζωής του, πεθαίνοντας εκεί, ο περίφημος γιατρός της αρχαιότητας Ιπποκράτης. Λαρισαίοι ήταν ακόμα ο βιογράφος του Μ. Αλεξάνδρου Πολύκλειτος και ο ονομαστός φιλόσοφος Φίλων, δάσκαλος του Ρωμαίου Κικέρωνα, ο νεοπυθαγόρειος φιλόσοφος Αναξίλαος και οι ρήτορες Ιππόδαμος και Τιμόλαος.

Στην αυλή των Αλευάδων φιλοξενήθηκαν πολλοί φιλόσοφοι, ιστορικοί και καλλιτέχνες, οι οποίοι, μεταξύ άλλων, απόλαυσαν και τα πλούσια τραπέζια των Αλευάδων. Ανάμεσά τους και ο γνωστός κωμοδιογράφος Αριστοφάνης και γεύτηκε κάθε είδους και ποσότητα κρεάτων, πράγματα που σπάνιζαν στην Αθήνα. Ο Αριστοφάνης επιστρέφοντας στην Αθήνα, που το κρέας ήταν λιγοστό και οι μερίδες έμοιαζαν με λουκούμια, όταν έβλεπε μεγάλη μερίδα αναφωνούσε: "Θεσσαλότμητον κρέας!", δηλαδή μεγάλες ,μερίδες, όπως τις κόβουν οι Θεσσαλοί.

Πώς χαρακτήριζαν τους Θεσσαλούς οι Αθηναίοι σοφοί

Οι Αθηναίοι σοφοί, επιστρέφοντας στην Αθήνα, περιέγραψαν τους Θεσσαλούς και τα ήθη τους, άλλοι με συγκρατημένη ευγένεια και άλλοι χωρίς περιστροφές (στο βάθος υποβόσκει και κάποια αντιζηλία):

Πλάτων: Διάρκης φροντίδα των κατοίκων της Θεσσαλίας είναι τα συμπόσια και τα ξεφαντώματα.

Κριτίας και Κρατίνος: Οι Θεσσαλοί ντύνονται με τόση πολυτέλεια, ώστε μόνο με τους Πέρσες μπορούν να παραβληθούν σ' αυτό.

Ο Αθήναιος τους χαρακτηρίζει "ευτραπέζους", δηλαδή καλοφαγάδες και τους Φαρσαλινούς "πολυφάγους".

Ο Λουκιανός τους θέλει εξαιρετικούς χορευτές.

Ο φιλόσοφος Ηρακλείδης περιγράφει την ψυχροσύνθεση των Θεσσαλών. Γράφει ότι "το θεσσαλικόν ήθος έχει το γαύρον και ογκώδες, έτι δε το υπόχαινον. Ομολογεί δε ταύτα ταις υποτροφίαις αυτών και ξενοδοχίαις. Ου πανούργον δε αλλά εξηρημένον και τεθαρρηκώς. Διό και οικείον εστί αυτοίς η φιλοποσία και τα ερωτικά και πάσα η περί την δίαitan άνεσις".

Ο Ηρακλείδης χαρακτηρίζει τους Θεσσαλούς, ως άνδρες μεγάλωσωμους και αλαζόνες. Δεν τους χαρακτηρίζει κακούς, αλλά περήφανους και γενναίους. Τους χρεώνει ωστόσο το κρασί, τις γυναίκες και το καλό φαγητό.

Ο ιστορικός Θεόπομπος το παρακάνει: Οι Θεσσαλοί είναι "ακόλαστοι και περί τον βίον ασελγείς".

Ο ρόλος των Μακεδόνων

Λίγα χρόνια μετά από τη σύσταση του Κοινού των Θεσσαλών, η ανεξαρτησία των θεσσαλικών πόλεων κινδύνευε από τον τύραννο των Φερρών Τεισίφωνο, γιο του διαβόητου Ιάσωνα. Τότε, όπως γράφει ο Διόδωρος ο Σικελιώτης "οι Αλευάδαι, καλούμενοι παρά τοις Θετταλοίς, δι' ευγένειαν δε αξίωμα έχοντες περιβόητον, αντέπραπτον τοις τυράννοις. Ουκ όντες δε καθ' εαυτούς αξιόμαχοι, προσελάβοντο Φίλιππον σύμμαχον, τον Μακεδόνων βασιλέα".

Ο Πολύαινος γράφει για τον Φίλιππο:

"Νικών δε (ο Φίλιππος) ουκ αναστάτους εποίει τους ηττημένους. Όπλα ουν παρητείτο. Τείχη ου κατέβαλε, τας στάσεις έτρεφε μάλλον ή έλυε, τους ασθενεστέρους επιμελείτο, τους δυνατοτέρους καθήρει, τοις δήμοις φίλος ήν, τους δημαγωγούς εθεράπευεν. Τούτοις τοις στρατηγήμασι Φίλιππος εκράτησε Θεσσαλίας, ου τοις όπλοις".

Ξήρανση των Δασών: τελευταίο καμπανάκι για αλλαγή μοντέλου διαχείρισης

Παναγιώτης Δημόπουλος¹, Ιωάννης Π. Κόκκορης² & Ιωάννης Χαραλαμπόπουλος³

1. Εργαστήριο Βοτανικής, Τμήμα Βιολογίας, Πανεπιστήμιο Πατρών

2. Τμήμα Αειφορικής Γεωργίας, Πανεπιστήμιο Πατρών

3. Εργαστήριο Γενικής και Γεωργικής Μετεωρολογίας, Τμήμα Επιστήμης Φυτικής Παραγωγής, Γεωπονικό Πανεπιστήμιο Αθηνών

Η Ξήρανση των δασών μεγάλων υψομέτρων (ελάτη, μαύρη πεύκη, κλπ.), δεν είναι ένα πρόσφατο φαινόμενο, ούτε κάτι το οποίο δεν είχε προβλεφθεί. Τις τελευταίες 10ετίες έχουν παρατηρηθεί έντονα φαινόμενα Ξήρανσης δέντρων σε δάση ελάτης, ιδιαίτερα της νότιας Ελλάδας. Το φαινόμενο εμφανίστηκε για πρώτη φορά στην Ελλάδα το 1964, ενώ το 1989 είχε λάβει μορφή επιδημίας σχεδόν σε όλα τα ελατοδάση της Ελλάδας.

Πιο συγκεκριμένα:

- 1962-1965: Ξήρανση της ελάτης στα δάση της Πάρνηθας, της Βυτίνας, της Φουρνάς και της Καβάλας.
- 1977: σημαντικές νεκρώσεις δένδρων ελάτης σε πολλά ελατοδάση της Στερεάς Ελλάδας,
- 1985-1989: τα φαινόμενο έλαβε σημαντικές διαστάσεις στην Πελοπόννησο και ιδιαίτερα στην περιοχή του Μαινάλου (ελατοδάση Βυτίνας).

Τα δάση ψυχρόβιων κωνοφόρων στην Πελοπόννησο και αλλού κατάφεραν μέχρι σήμερα να επανέλθουν, τόσο φυσικά, όσο και με τις ενεργές διαχειριστικές παρεμβάσεις της επιχειρησιακά παντοδύναμης κατά το παρελθόν, Δασικής Υπηρεσίας. Παρόλα αυτά, οι Ξηράνσεις που καταγράφονται τα τελευταία χρόνια, με αποκορύφωμα τη φετινή χρονιά, όπου ολόκληρα ορεινά Μεσογειακά ή ψυχρόβια δάση κωνοφόρων εμφανίζονται σχεδόν πλήρως Ξηραμένα, σε διάφορα βουνά της Ελλάδας, είναι απογοητευτικές τόσο ως εικόνα, όσο και γιατί μας κάνουν να αναλογιζόμαστε τους λόγους που φτάσαμε ως εδώ.

Η κλιματική αλλαγή είναι παρούσα εδώ και πολλά χρόνια και μάλιστα πολύ καλά τεκμηριωμένη αναφορικά με την πιθανή εξέλιξη της, αλλά και τις επιπτώσεις που έχει στη βλάστηση και γενικά στο περιβάλλον (καλλιέργειες, υδατικούς πόρους, πυρκαγιές). Σε πρόσφατα δημοσιευμένες έρευνες (Charalampopoulos et al. 2023 και Charalampopoulos et al. 2024), που προέκυψαν από τη συνεργασία του Γεωπονικού Πανεπιστημίου Αθηνών και του Πανεπιστημίου Πατρών και επικεντρώνονται και στην Ελλάδα, τεκμηριώνεται η ραγδαία μεταβολή των βιοκλιματικών ζωνών της χώρας. Η γενική εικόνα από τη χαρτογράφηση υψηλής ακρίβειας των δεικτών De Martonne και Emberger δείχνει μια σαφή εξάπλωση των βιοκλιματικών κλάσεων που αντιπροσωπεύουν ξηροθερμικότερες συνθήκες, έναντι αυτών που αντιπροσωπεύουν βιοκλιματικές συνθήκες με υψηλότερες βροχοπτώσεις και χαμηλότερες θερμοκρασίες. Αυτό σημαίνει ότι ορισμένα είδη φυτών και τύποι οικοσυστημάτων ήδη δέχονται ανελέητες περιβαλλοντικές πιέσεις, στις οποίες αδυνατούν να προσαρμοστούν, και αποτέλεσμα των οποίων είναι σε μεγάλο βαθμό και οι παρατηρούμενες Ξηράνσεις.

Πιθανά σενάρια για τα δάση ελάτης στο μέλλον

Για τα ψυχρόβια δάση κωνοφόρων των μεσαίων και μεγάλων υψομέτρων (κύρια η ελάτη και η μαύρη πεύκη που καταλαμβάνουν τις εκτενέστερες επιφάνειες), υπάρχουν δύο σενάρια:

- ή θα οδηγηθούν στην Ξήρανση (λόγω έλλειψης ατμοσφαιρικών κατακρημνισμάτων- βροχή, χιόνι, χαλάζι κ.ά. και κατάλληλων θερμοκρασιών ή/και δευτερογενών προσβολών) και σταδιακά στην αντικατάστασή τους από πιο ανθεκτικά στην Ξηρασία και τη θερμοκρασία είδη,
- ή θα γίνουν "θύματα" πυρκαγιών (και πιθανότατα μέγα-πυρκαγιών, λόγω της έκτασης, του ανάγλυφου και της διαθέσιμης καύσιμης ύλης), με σχεδόν αδύνατη τη φυσική τους αναγέννηση, αφού αποτελούνται από είδη μη προσαρμοσμένα στην πυρκαγιά. Χαρακτηριστικό το παράδειγμα στην Πτέρη Αγίου το 2007 και πρόσφατα η μεγάλη πυρκαγιά στον Φενεό.

Η Ξήρανση και η απώλεια των ψυχρόβιων δασών δεν είναι το μόνο πρόβλημα

Η Ξήρανση δεν είναι το μόνο πρόβλημα, αλλά είναι τμήμα μίας αλληλουχίας εξελίξεων με πιο σύνθετες και πολύπλευρες συνέπειες που αγγίζουν και τον άνθρωπο με πολλαπλούς τρόπους. Η απουσία ψυχρόβιων κωνοφόρων και η αδυναμία άμεσης αντικατάστασης του δάσους θα οδηγήσει:

- σε απώλεια υδατικών πόρων,
- σε υποβάθμιση της ποιότητας των υδατικών πόρων,
- σε αύξηση των επιφανειακών απορροών,
- σε απώλεια γόνιμων εδαφών,
- σε πιο γρήγορο στέρεμα των πηγών, οι οποίες τροφοδοτούσαν παλαιότερα οικισμούς και πόλεις με αβθονία, με αποτέλεσμα η λειψυδρία ακόμα και σε περιοχές της ηπειρωτικής χώρας μεσαίων και μεγάλων υψομέτρων, να αρχίσει να είναι αισθητή, τόσο για την εξυπηρέτηση των καλλιεργειών και της κτηνοτροφίας, όσο και για ύδρευση και υποστήριξη του εποχικού τουρισμού
- σε έναρξη ή ένταση φαινομένων κατολισθήσεων και καταστροφής υποδομών (δρόμων, γεφυρών, άλλων δικτύων κοινής ωφέλειας).

Και αυτές είναι οι άμεσες, οι απτές συνέπειες, ενώ αν θέλουμε να προσδιορίσουμε τη γενικότερη απώλεια πόρων και φυσικού κεφαλαίου θα πρέπει να σκεφτούμε τα χαμένα προϊόντα υλοτομίας (κύρια από παραγωγικά δάση υψηλής αξίας), την υποβάθμιση της βιοποικιλότητας, την απώλεια ευκαιρίας για αναψυχή στα δάση αυτά και στις ευρύτερες περιοχές τους, με άμεσο αντίκτυπο στις ήδη πιεσμένες οικονομικά (και κοινωνικά) ορεινές περιοχές.

Τι γίνεται μέχρι σήμερα;

Μέχρι σήμερα η Πολιτεία ρίχνει όλο το βάρος στην καταστολή των προβλημάτων που προκύπτουν (καταστροφικές πυρκαγιές, πλημμύρες) και όχι στην ενεργή πρόληψη και διαχείριση, βασικό αντικείμενο που πρέπει να εξυπηρετεί η Δασική Υπηρεσία, με τους κατάλληλους όμως πόρους σε ανθρώπινο δυναμικό, μέσα, και χρήματα. Δεν είναι απίθανο οι εξάρσεις των Ξηράνσεων να οφείλονται (σίγουρα ενισχύονται) και στις παραπάνω αστοχίες και αμέλειες, αφού η υποβάθμιση του ρόλου της Δασικής Υπηρεσίας προς όφελος του μοντέλου υπερεξοπλισμού για την καταστολή των πυρκαγιών, δεν αφήνει περιθώριο (σε πόρους και ανθρώπινο δυναμικό) εκπλήρωσης του καθορισμένου από το Σύνταγμα σκοπού της: της ενεργούς προστασίας και διαχείρισης των δασών και δασικών εκτάσεων της χώρας.

Η αποτυχία αυτού του μοντέλου έχει καταγραφεί ήδη, αφού οι δασικές πυρκαγιές έφτασαν το καλοκαίρι του 2024 εντός του αστικού ιστού της Αθήνας και το καλοκαίρι του 2025 έφτασαν μέσα στον αστικό ιστό της Πάτρας. Άρα παρά την εγγύτητα με μεγάλα αστικά κέντρα (και τη θάλασσα!) τα οποία προσφέρουν τα απαραίτητα μέσα πυρόσβεσης (υποδομές, νερό, προσωπικό και οχήματα), η πυρκαγιά δεν σταμάτησε πάρα μόνο όταν έφτανε σε εξόφληση της καύσιμης ύλης ή άγγιζε την ακτογραμμή! Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι η αδυναμία υλοτόμησης και απομάκρυνσης μέχρι και μερικών ξηρών δέντρων σε πολλές περιπτώσεις, λόγω έλλειψης άμεσα διαθέσιμων πόρων, ώστε να αποτραπούν οι δευτερογενείς προσβολές από έντομα οι οποίες επεκτείνονται και σε υγιή άτομα και τελικά οδηγούν σε μαζικές Ξηράνσεις.

Μήπως είναι ιδιαίτερα υψηλό το κόστος να γίνουν όλα τα παραπάνω και να δημιουργήσουμε κατά το δυνατόν ανθεκτικά και αποδοτικά δάση;

Το αντίθετο. Το κόστος της διαχείρισης και μάλιστα της ολοκληρωμένης, αειφορικής διαχείρισης όπως ορίζει η επιστήμη, είναι εξαιρετικά χαμηλό σε σχέση με την προμήθεια εξοπλισμού για την καταστολή και των πόρων για την αποκατάσταση των καταστροφών (σε όποιον βαθμό αυτό είναι βέβαια εφικτό).

Γιατί όμως δεν έχει υποστηριχθεί και ενισχυθεί η διαχείριση των δασών της χώρας μας; Η απάντηση μπορεί να φαντάζει ότι είναι σύνθετη και πολύπλοκη. Όχι όμως, δεν είναι!

Οι επιστήμονες του περιβάλλοντος και οι σχετικές Υπηρεσίες του Κράτους, με υπεύθυνη για την περίπτωση των δασών και δασικών εκτάσεων της χώρας, τη Δασική Υπηρεσία, γνωρίζουν πολύ καλά τι πρέπει να κάνουν. Όμως το έργο τους, όταν υποστηρίζεται όπως πρέπει από την Πολιτεία, είναι αθόρυβο και αποτελεσματικό, χωρίς εντυπωσιακές ενέργειες, χωρίς προβολή του έργου αυτού ως σωτηρία, που δίχως αυτό θα ήμασταν στο έλεος των στοιχείων της Φύσης. Το απέδειξαν τις περασμένες πολλές δεκαετίες, όπου με τα έργα αυτεπιστασίας και το συγκροτημένο δασικό προσωπικό σε αριθμό, πόρους, εξοπλισμό, υποδομές, εμπειρία και μετάδοση της γνώσης από γενιά σε γενιά δασικών, διασφάλιζε το φυσικό απόθεμα της χώρας μας, μάλιστα με έναν υποδειγματικά αποκεντρωμένο τρόπο.

Σήμερα η Δασική Υπηρεσία, φαίνεται να έχει γίνει ένα ακόμα γρανάζι της μηχανής παραγωγής γραφειοκρατίας, αναστολής και σταδιακής υποβάθμισης του ρόλου της. Ταυτόχρονα, η επικοινωνία των καιρών καθιστά τους επιστήμονες του περιβάλλοντος επίκαιρους κάθε καλοκαίρι με τις πυρκαγιές, τη λειψυδρία και τους καύσωνες ή σε κάθε πλημμύρα ή μεγάλη νεροποντή. Ακόμα κι έτσι, οι επιστημονικές απόψεις έχουν από πολύ καιρό επικοινωνηθεί, τόσο στους αρμόδιους όσο και στο ευρύ κοινό. Το αποτέλεσμα όμως παραμένει το ίδιο. Η επικαιρότητα υπερκαλύπτει ένα από τα πιο σοβαρά και χρόνια προβλήματα των καιρών μας, για το οποίο αν δεν δράσουμε, έστω και τώρα, θα υποθηκεύσουμε κάθε άλλη προσπάθεια για ανάπτυξη, βιώσιμες πόλεις και τουριστικούς προορισμούς, παραγωγή τροφίμων και ασφάλεια κτηνοτροφίας και καλλιεργειών.

Οι εκτενείς Ξηράνσεις που βλέπουμε φέτος στα δάση μας, είναι ίσως το τελευταίο "καμπανάκι" της Φύσης, που μας "ζητάει", ακόμη μια φορά, απεγνωσμένα δράση, συνεργασία και προσαρμοσμένο τρόπο άσκησης των δραστηριοτήτων μας, σε τοπικό, περιφερειακό και διεθνές επίπεδο. Αλλά το αν θα ακούσουμε αυτό το ξεκάθαρο μήνυμα της Φύσης και θα αποκριθούμε είναι πάντα στα χέρια μας. Και ίσως αυτό είναι και το πρόβλημα, να καταφέρουμε να διαχειριστούμε με σύνεση και πιστότητα της επιλογές μας.

Βιοκλιματική αλλαγή

Η πρόσφατη βιοκλιματική αλλαγή, που οφείλεται κυρίως στις ανθρώπινες δραστηριότητες, έχει σημαντικές και εκτεταμένες επιπτώσεις στη χλωρίδα των διαφόρων περιοχών. Οι επιπτώσεις αυτές είναι ιδιαίτερα έντονες στην Ελλάδα, μια χώρα που χαρακτηρίζεται από πλούσια βιοποικιλότητα και διακριτές οικολογικές ζώνες. Τα ακόλουθα αποτελέσματα και συμπεράσματα συνοψίζουν τα ευρήματα της μελέτης κατά την οποία χαρτογραφήθηκαν οι βιοκλιματικές ζώνες (κατηγορίες) κατά De Martonne με ανάλυση 250m, τόσο κατά τη διάρκεια της περιόδου αναφοράς όσο και σε μελλοντικά σενάρια κλιματικής αλλαγής.

Στην Εικόνα 1 φαίνονται οι χωρικές μεταβολές των βιοκλιματικών κατηγοριών κατά De Martonne στην επικράτεια της Ελλάδας από την περίοδο αναφοράς 1980-2010 (REF) στις προβολές μέλλοντος (2011-2040 p1, 2041-2070 p2 και 2071-2100 p3), βάσει του σεναρίου εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου RCP8.5. Η επιλογή αυτού του σεναρίου έναντι πιο μετριοπαθών, έγινε διότι τόσο οι παγκόσμιες αναπτυξιακές πρακτικές, όσο και η τρέχουσα γεωπολιτική κατάσταση φαίνεται να οδηγεί σε μια εκτεταμένη και εφαιρόσιμη συμφωνία για τη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου.

Είναι εμφανής η αύξηση της επιφάνειας των περιοχών της κατηγορίας "Ημίξηρο" σε όλη τη χώρα ανατολικά της Πίνδου, αφού εκτιμάται πως θα επεκταθούν γύρω από τα επίκεντρα των ξηρών περιοχών που είναι η ανατολική Στερεά Ελλάδα (Βοιωτία και Αττική), η βορειοανατολική Πελοπόννησος (Αργος, Ναύπλιο και Τροιζηνία), οι Κυκλάδες, ο Θεσσαλικός κάμπος και η κεντρική Μακεδονία.

Εκτός από τα αναμενόμενα επίκεντρα της ξηρότητας, φαίνεται υποχώρηση των υγρότερων και ψυχρότερων κατηγοριών του δείκτη και τη θέση τους καταλαμβάνουν θερμότερες και ξηρότερες κατηγορίες. Ενδεικτικές περιοχές αυτής της μεταβολής είναι οι περιοχές δυτικά της Πίνδου, οι οποίες είναι παραδοσιακά οι υγρότερες περιοχές της χώρας και το δυτικό τμήμα της Πελοποννήσου το οποίο είναι αρκετά πλούσιο σε βροχοπτώσεις. Επίσης αξίζει παρατήρησης η περίπτωση της Κρήτης, της οποίας το βιοκλίμα μεταπίπτει σταδιακά σε όλο και ξηρότερες συνθήκες σε όλη την έκτασή της.

Στην Εικόνα 2 φαίνονται συγκεντρωτικά οι μεταβολές του ποσοστού κάλυψης εδάφους στις φυσικές περιοχές σύμφωνα με το CORINE LAND COVER 2018, ανά βιοκλιματική κατηγορία. Είναι προφανές πως συρρικνώνονται οι βιοκλιματικές ζώνες των φυσικών περιοχών που ανήκουν σε υγρές κατηγορίες και τη θέση τους καταλαμβάνουν ξηρότερες και θερμότερες βιοκλιματικές κατηγορίες.

Ενδεικτικά βλέπουμε πως η βιοκλιματική κατηγορία "Ημίξηρο" κατά την περίοδο αναφοράς καταλάμβανε το 11.3% των περιοχών της χώρας, ενώ σύμφωνα με το RCP8.5 την περίοδο 2071-2100 θα καταλαμβάνει το 33%, δηλ. θα τριπλασιαστεί. Αντίστροφα, ενώ η κατηγορία "Πολύ υγρό" κατά την περίοδο αναφοράς καταλάμβανε έκταση ίση με το 31.7% των φυσικών περιοχών, κατά την περίοδο 2071-2100 θα είναι μόλις 15.6% της έκτασής τους. Τα παραπάνω μεγέθη και οι χωρικές κατανομές δείχνουν μια σαφή και καθολική τάση Ξήρανσης του βιοκλίματος η οποία θα οδηγήσει σε σημαντικές πιέσεις τα οικοσυστήματα και τις φυσικές διαπλάσεις.

Εν κατακλείδι

Η αλλαγή του βιοκλίματος μπορεί να χαρακτηριστεί ως μία από τις πιο επίμονες και πιεστικές απειλές για τα οικοσυστήματα στην ελληνική επικράτεια. Οι επιπτώσεις της αναμένεται να αποτελέσουν σημαντική απειλή για τις φυτογεωγραφικές περιοχές της Ελλάδας, επηρεάζοντας τη γεωργία, την υγεία των δασών, τα εθνικά πάρκα και τις προστατευόμενες περιοχές, τα αστικά περιβάλλοντα και τα φαινολογικά φαινόμενα που σχετίζονται με την υφιστάμενη χλωρίδα και βλάστηση.

Όλα τα παραπάνω υπογραμμίζουν την ανάγκη για ολοκληρωμένες στρατηγικές μετριασμού και προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή, προτρέποντας τους υπεύθυνους λήψης αποφάσεων να επικεντρώσουν τις προσπάθειές τους σε βιώσιμες γεωργικές πρακτικές, διαχείριση των δασών, πολεοδομία και διατήρηση της βιοποικιλότητας, προκειμένου να προστατευθεί η πλούσια χλωρίδα και το φυσικό κεφάλαιο της Ελλάδας ενόψει της κλιματικής αλλαγής.

Βιβλιογραφία

• Charalampopoulos, I., Droulia, F., & Tsiros, I. X. (2023). Projecting Bioclimatic Change over the South-Eastern European Agricultural and Natural Areas via Ultrahigh-Resolution Analysis of the de Martonne Index. Atmosphere, 14(5), 858. <https://doi.org/10.3390/atmos14050858>

• Charalampopoulos, I., Droulia, F., Kokkoris, I. P., & Dimopoulos, P. (2024). Projections on the Spatiotemporal Bioclimatic Change over the Phytogeographical Regions of Greece by the Emberger Index. Water, 16(14), 2070. <https://doi.org/10.3390/w16142070>

Πηγή: www.pdimopoulos.gr

Η αξία της μητρικής μας γλώσσας¹

Γράφει ο **Λάμπρος Γριβέλλας**
lampgri@gmail.com

Η μητρική γλώσσα κάθε ανθρώπου είναι η πρώτη γλώσσα που μαθαίνει χωρίς ιδιαίτερη προσπάθεια, γι' αυτό οι γλωσσολόγοι, όταν αναφέρονται στη μητρική γλώσσα μιλούν για κ α τ ά κ τ η σ η ενώ για τις γλώσσες που μαθαίνει κανείς σε μεγάλη ηλικία, μιλούν για ε κ μ ά θ η σ η (Μπαμινιώτης, "Η γλώσσα μας", 180 κείμενα). Η μητρική γλώσσα αποτελεί τη βάση της γλωσσικής και πολιτιστικής μας ταυτότητας και είναι το σημαντικότερο στοιχείο ενός λαού· αν αυτή χαθεί, υπάρχει κίνδυνος διάλυσης και εξαφάνισης της φυλής.

Γιατί όμως η μητρική γλώσσα είναι τόσο σημαντική; Για να δώσουμε μια πειστική απάντηση, πρέπει να εξηγήσουμε τι είναι η γλώσσα. Η επιστήμη της γλωσσολογίας μάς εξηγεί ότι η γλώσσα είναι η συμπεριληψη τριών παραγόντων, οι οποίοι είναι: τα **πράγματα**, οι **έννοιες** και οι **λέξεις**.

Για να γίνω πιο σαφής. Βάση της γλώσσας είναι τα πράγματα

και τα πρόσωπα. Οι πρώτες λέξεις που ακούει το παιδί από την κούνια του είναι τα ονόματα των μελών της οικογένειάς του. Πρώτη δε είναι η λέξη "μαμά", καθότι η λέξη είναι εύκολη (επανάληψη δύο όμοιων συλλαβών) και επιπλέον η μ α μ ά είναι το πλησιέστερο πρόσωπο που το αγαπάει και το υπηρετεί. Στο εξής η λέξη μαμά συνδέεται με το συγκεκριμένο πρόσωπο και με κανένα άλλο. Η έννοια όμως της λέξης βρίσκεται μέσα στον εγκέφαλο του παιδιού και, όταν πεινάσει ή παρουσιαστεί κάποια άλλη ανάγκη, πρέπει να επικοινωνήσει με τη μαμά του για να την ικανοποιήσει. Πρέπει δηλαδή να βρει τον τρόπο για να προφέρει τη λέξη "μαμά", για να την ειδοποιήσει. Τα εργαλεία που πρέπει να χρησιμοποιήσει γι αυτό είναι οι **φωνητικές χορδές** του λάρυγγά του, η **γλώσσα**, τα **χείλη** και, αργότερα, τα **δόντια** του. Το παιδί όμως ούτε γνωρίζει αυτά τα όργανα ούτε ξέρει να τα χρησιμοποιεί. Στο πρώτο στάδιο πολύ δυσκολεύεται και προσπαθεί να επικοινωνήσει με το κλάμα, με ασύμμετρες κινήσεις χεριών και ποδιών και με ερευνητικό βλέμμα. Η μητέρα σπεύδει να ικανοποιήσει την ανάγκη του παιδιού της, προφέροντας συγχρόνως τη λέξη " η μαμά, η μαμά!". Το παιδί καταβάλλει προσπάθεια να κινητοποιήσει τα φυσικά όργανά του για να προφέρει τη λέξη. Και τα όργανα, σαν να περίμεναν αυτή τη στιγμή, αρχίζουν να λειτουργούν! Έτσι σχηματίζεται η πρώτη **συγκεκριμένη** γλωσσική έννοια. Τώρα πλέον ο δρόμος είναι ανοιχτός. Οι λέξεις διαδέχονται η μία τη άλλη, ακολουθώντας τη διαδρομή: πρόσωπα ή πράγματα- έννοιες- λέξεις.

Στη ζωή όμως δεν είναι όλες οι γλωσσικές έννοιες συγκεκριμένες ή μάλλον οι περισσότερες έννοιες είναι αφηρημένες. Π.χ. οικονομία, τρένο, αεροπλάνο (αν δεν έχει ιδεί), φάρμακο, λαός, κράτος κλπ.. Για να κατανοήσει τέτοιες αφηρημένες έννοιες, το παιδί πρέπει να τις συνδέσει με κάποιον τρόπο, με γνωστές του συγκεκριμένες έννοιες της μητρικής γλώσσας.

Με το παραπάνω προοίμιο, προσπάθησα, όσο πιο εκλαϊκευμένα γίνεται, να εξηγήσω ότι **η μητρική γλώσσα είναι η μήτρα της γλωσσικής μας ταυτότητας** και εκεί έγκειται η αδιαμφισβήτητη αξία της.

Η Ζωγλοπίτικη μητρική γλώσσα

Κατ' αρχάς πρέπει να εξηγήσω ότι η ελληνική γλώσσα είναι μία και είναι από τις λίγες και αρχαιότερες γλώσσες του κόσμου. Κάθε περιοχή όμως της χώρας μας, ορεινή, πεδινή ή νησιωτική έχει τις γλωσσικές ιδιαιτερότητές της, που τις λέμε γλωσσικά ιδιώματα ή ντοπιολαλιές. Οι σύγχρονοι γλωσσολόγοι αυτές τις ιδιαιτερότητες τις συμπεριλαμβάνουν στον όρο "μητρική γλώσσα". Οι ιδιαιτερότητες της μητρικής γλώσσας εντοπίζονται κυρίως στις λέξεις αλλά και στην προφορά τους.

Η Ζωγλοπίτικη μητρική γλώσσα, σε γενικές γραμμές δεν διαφέρει σε πολλά από τη γλώσσα όλης σχεδόν της ορεινής και ημιορεινής Θεσσαλίας και όχι μόνο, όπως θα εξηγήσω στη συνέχεια. Οι γλωσσολόγοι συμφωνούν ότι η εξωτερική μορφή της γλώσσας (προφορική), σε μεγάλο βαθμό έχει διαμορφωθεί από το κλίμα της περιοχής. Στο βόρειο ημισφαίριο της γης π.χ., οι άνθρωποι που ζουν στα πιο ψυχρά κλίματα, κατά την ομιλία τους αναγκάζονται να κρατούν το στόμα κλειστό, όσο

περισσότερο μπορούν, για να μην αναπνέουν παγωμένο αέρα, και αυτό επιτυγχάνεται όταν οι λέξεις της γλώσσας τους έχουν

πολλά σύμφωνα και λίγα φωνήεντα, π.χ. Γντάνοσχ (Δάντσιχ).

Όπως επίσης είναι γνωστό, οι φυλές που εποίκισαν τον ελλαδικό χώρο κατά τους προϊστορικούς χρόνους προήλθαν, κατά κύματα, από το Βορρά και, φυσικά, μετέφεραν μαζί τους και τη μητρική γλώσσα τους. Λεπτομέρειες εκείνων των μετακινήσεων δεν γνωρίζουμε, διότι, για εκείνη την εποχή δεν υπήρξαν γραπτά στοιχεία (προ-ιστορία). Εκείνο που γνωρίζουμε είναι ότι ένα από τα πρώτα κύματα που κατέκλυσε τη Θεσσαλία και παρέμεινε εδώ, άγνωστο επί πόσους αιώνες, ήταν οι Αιολείς, οι οποίοι μεταγενέστερα απωθήθηκαν από άλλα φύλα και μετακινήθηκαν στα νησιά του Α. Αιγαίου και στα Μικρασιατικά παράλια, άφησαν όμως, ως ενθύμιο στη Θεσσαλία, το γλωσσικό τους ιδίωμα. Και, φυσικά, η πληροφορία αυτή προέρχεται από το γλωσσικό ιδίωμα των νησιών Λέσβου, Χίου και Λήμνου, που είναι ταυτόσημο με το θεσσαλικό. Παράδειγμα οι στίχοι του λαϊκού τραγουδιού στο Μυτιληναίικο γλωσσικό ιδίωμα: "...Γω του κνάου κι ικείνου σκούζει, θα του σπάσου σαν καρπούζι ...".

Χαρακτηριστικά της Ζωγλοπίτικης μητρικής γλώσσας

1. Το Ζωγλοπίτικο γλωσσικό ιδίωμα χρησιμοποιεί ένα άρθρο και για τα δύο γένη, το άρθρο "η".

Παράδειγμα: η Γιώργους, η Γιάννης, η Μαρία, η Κουστάντου.

2. Το "ο" (μικρό και μέγα) αντικαθίσταται από το "ου".

Παράδειγμα: **του τρένου** (το τρένο), **του μιγάλου**, (το μεγάλο), **η Θύμιους** (ο Θύμιος).

3. Το "ε, ψιλό και δίφθογγος" αντικαθίσταται από το "ι".

Παράδειγμα: του πιδί (το παιδί), σήκου, έφιξι. (σήκω, έφεξε).

4. Φωνήεντα που δυσκολεύουν την σύντομη προφορά συγκόπτονται μέσα στις λέξεις.

Παράδειγμα: **πλί, σκλί, γρούνι μπλάρ, γουμάρ** (πουλί, σκυλί, γουρούνι, μουλάρι, γομάρι), κάτσι καλά, θα τς μάεις (κάθισε καλά, θα τις μάσεις), ντις, θα πουντιάεις (ντύσου, θα πουντιάσεις).

5. Αφαιρείται το φωνήεν από τους αδύνατους τύπους της προσωπικής αντωνυμίας και από πολλά μόρια.

Παράδειγμα: η τσάντα **τς** Μαρίας (η τσάντα της Μαρίας), η Γραμμάτου έχασι **τ' βέρα τς** (η

Γραμμάτω έχασε τη βέρα της), η Άννα έλουσι τα μαλλιά **τς** (η Άννα έλουσε τα μαλλιά της), τι **κάνς**,

Τι κάνς, είσι καλά, πώς **τάχς** τα πιδιά **σ'**; (τι κάνεις, είσαι καλά, πώς τα έχεις τα παιδιά σου;)

Χαρακτηριστικός είναι ο παρακάτω διάλογος: τσέχς; -τσέχου / πούντς; -νάτς / φέρτς -πάρτς .

6. Η Ζωγλοπίτικη μητρική χαμηλώνει πολύ τον τόνο του φωνήεντος της άτονης κατάληξης των λέξεων, σε αντίθεση με τη γλώσσα πιο ορεινών χωριών, που το αποβάλλουν τελείως.

Παράδειγμα: **μπλάρι** (μπλάρ), **γουμάρι** (γουμάρ), **σαμάρι** (σαμάρ), **Ζουλευκάρι** (Ζουλευκάρ).

7. Κατάλοιπα αρχαίων και άλλων λέξεων και φράσεων.

Παράδειγμα. α) Προσωπικά, άκουσα από αναλφάβητο ηλικιωμένο του χωριού να προσφέρει τη λέξη **ακουρμάς!** (παραφθορά της λέξης, ακροάσου, άκουσε με προσοχή!). β) Από αναλφάβητη ηλικιωμένη γερόντισσα: **τις οίδε**², πιδάκι μ' (ποιος ξέρει, παιδάκι μου), και από άλλον: **όμουσα**³ να πω **τν** αλήθεια (ορκίστηκα να πω την αλήθεια).

Το νέο γλωσσικό περιβάλλον που δημιουργεί η οικονομική ανάπτυξη της χώρας μας, η εξέλιξη της επικοινωνίας και των συγκοινωνιών και η μετακίνηση των νέων από την ύπαιθρο στις πόλεις τείνουν να εξαφανίσουν τη μητρική γλώσσα στη μορφή που μας παραδόθηκε. Ήδη, με την έρευνα και τη μελέτη της μητρικής γλώσσας ασχολούνται μόνο οι γλωσσολόγοι, οι ερευνητές και οι πολιτιστικοί σύλλογοι ανά τη χώρα. Η μητρική γλώσσα, σε όλα τα τοπικά ιδιώματά της είναι η βρυσσάνα που αρδεύει τη σύγχρονη γλώσσα μας σε εθνικό επίπεδο και έχουμε χρέος να τη διαφυλάξουμε.

Το λεξιλόγιο της μητρικής ζωγλοπίτικης γλώσσας δεν διαφέρει σε πολλά από το λεξιλόγιο της ορεινής και ημιορεινής ζώνης των Αγράφων. Περισσότερα γι' αυτό θα βρει ο αναγνώστης στα παρακάτω λεξικά:

1) Βασίλη Τάκη "Η ΑΓΡΑΦΙΩΤΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ", Καρδίτσα 2003.

2) Δημητρίου Π. Χαντζιάρου "Το Θεσσαλικό Γλωσσικό Ιδίωμα (Γλωσσάρι-Λεξικό)". Αθήνα 1995

Σημειώσεις:

1. Η ζωγλοπίτικη μητρική γλώσσα έχει τις ρίζες της στην αγραφιώτικη γλώσσα, έχει όμως και τις διαφορές της. Την χαρακτηρίζουμε Ζωγλοπίτικη, διότι αυτή είναι η παλαιότερη ονομασία του χωριού σε βάθος χρόνου, απ' όσα γνωρίζουμε.

Λάμπρος Γριβέλλας

2. Οίδα: Γνωρίζω, ξέρω. Μεταβατικό ρήμα της αρχαίας ελληνικής· απαντάται μόνο στο πρώτο και τρίτο ενικό πρόσωπο του ενεστώτα.

3. Όμωσα: ορκίστηκα. Αόριστος του ρ. όμνυμι.

Οι βρύσες "στεγνώνουν" στο παλιό χωριό

Ήταν οδυνηρό για όλους εμάς στο πανηγύρι της Παναγίας τον δεκαπενταύγουστο να βρούμε την βρύση δίπλα στο εκκλησάκι, την γνωστή

"Σταύραινα".. Ξερή!

Είχαμε ήδη απ' τον μορφωτικό σύλλογο εντοπίσει και την βρύση στον "καλόγερο" με πρόβλημα στη ροή αλλά και την βρύση του "Ζαχαριά" στην διαδρομή προς το παλιό χωριό "στεγνή".

Έτσι αμέσως την επόμενη μέρα ξεκινήσαμε μια ομάδα του Μορφωτικού Συλλόγου με σκοπό να τις επιδιορθώσουμε και να τρέξει πάλι το νεράκι απ' αυτές τις παλιές πηγές για να δροσίζεται και να ξεδιψάει ο κόσμος και τα ζωντανά.

Η παρέμβαση στην "Σταύραινα" δεν στάθηκε δυνατόν να γίνει γιατί τα φρεάτια ήταν κλειδωμένα και δεν μπορέσαμε να κάνουμε κάτι. Νερό όμως υπάρχει στην υδρομάστευση αλλά κυλάει στο ρέμα απ' την υπερχειλίση..

Στον καλόγερο, αν και επιδιορθώθηκε το θέμα της ροής του νερού υπάρχει πρόβλημα στην υδρομάστευση της πηγής (έχει κλείσει με ρίζες) και χρειάζεται καλύτερο καθαρισμό.

Το νερό όμως τρέχει ξανά στην βρύση!

Στου "Ζαχαριά" αν και μας ταλαιπώρησε πολύ γιατί η πηγή είχε φράξει από πέτρες χώματα και ρίζες το καθαρίσαμε και το νεράκι τρέχει πάλι.

Όλη αυτή την δουλειά την έκαναν ο Βασίλης και ο Μάνθος και τους οφείλουμε θερμά ευχαριστήρια.

Θα έχετε νέα από την νέα εξόρμηση σύντομα και ελπίζουμε να αποκαταστήσουμε όλες αυτές της πηγές και τις ομώνυμες βρύσες πριν τις βροχές.

Υ.Γ. επί του πιεστηρίου που λένε! Η ροή του νερού στη "Σταύραινα" αποκαταστάθηκε έπειτα από παρέμβαση και καθαρισμό του σωλήνα από τον πάπα - Γιώργη Φέτσιο!

«ΖΩΓΛΟΠΙΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ»

Παραδοσιακή βραδιά με μοναδική και τραγούδια των Αγραφών

Παρασκευή 3 Ιουλίου. Μεγάλη προσέλευση του κόσμου - παρά την συνεχή απειλή καταιγίδας- στο παραδοσιακό Αγραφιώτικο γλέντι που διοργάνωσε ο σύλλογος.

Το σχήμα της " Αργιθεάτικης Ζυγιάς" μας ταξίδεψε με τα τραγούδια των βουνών στο χώρο και τον χρόνο και μας έκανε να νοσταλγήσουμε τα χρόνια που πέρασαν γιατί παλιά με αυτά τα τραγούδια γιόρταζε ο κόσμος στους γάμους και τα πανηγύρια!

Μικροί -μεγάλοι Ραχουλιώτες αλλά και πολλοί επισκέπτες πλημμύρισαν την πλατεία του χωριού και διασκέδασαν μέχρι τις πρώτες πρωινές ώρες που ξέσπασε τελικά η μπόρα.

Συγκινητική ήταν η προσπάθεια από όλες και όλους τους εθελοντές που κάτω από δύσκολες συνθήκες ανταπεξείλθαν και εκπροσώπησαν επάξια το χωριό με την παραδοσιακή ζωγλοπιτική φιλοξενία.

26 Ιουλίου στην Αγία Παρασκευή

Ανήμερα της Αγίας Παρασκευής ανεβήκαμε όλο ντο χωριό στο ομώνυμο ξωκλήσι της Αγίας στο Παλιοζωγλόπι.

Χρόνια πολλά σε όλες και όλους και του χρόνου με υγεία!

Δεκαπενταύγουστος στην Παναγία

Στην Παναγία στο Παλιοζωγλόπι τον δεκαπενταύγουστο στο τελευταίο πανηγύρι του καλοκαιριού στο παλιό χωριό ανταλλάξαμε ευχές για καλό χειμώνα και του χρόνου να είμαστε όλες και όλοι καλά να ανταμώνουμε!

Στο αγνάντι του Αηλιά

20 Ιουλίου στο λόφο του προφήτη Ηλία (στον Αηλιά που έλεγαν οι ζωγλοπιτες) βρεθήκαμε πάλι να πανηγυρίσουμε στο ομώνυμο ξωκλήσι του Αγίου.

Πολλοί οι χωριανοί αλλά και επισκέπτες για άλλη μια χρονιά παρακολούθησαν με ευλάβεια τη θεία λειτουργία.

Εκεί βρέθηκε και ο μορφωτικός σύλλογος με το καζανάκι του και πρόσφερε σε όλους δωρεάν ένα πιάτο από ντόπιο έδεσμα.

Σας ευχαριστούμε όλους για την βοήθεια και την συμπαράσταση, χρόνια σας πολλά και του χρόνου με υγεία.

6 Αυγούστου στην Κούλια Ιτάμου

Στο εκκλησάκι της μεταμόρφωσης του Σωτήρος που γιόρταζε βρεθήκαμε στις 6 Αυγούστου οι χωριανοί και πολλοί κάτοικοι γειτονικών περιοχών.

Μετά την θεία λειτουργία και αρτοκλασία ο σύλλογος πρόσφερε σε όλους την πατροπαράδοτη φασολάδα που φέτος ήταν μια χορηγία από την Σούλα Βρεκου - Κάσου στην μνήμη της μητέρας της Ευταλίας, πρεσβυτέρας του αείμνηστου πάπα - Φώτη που φέτος έκλεισαν τρία χρόνια από τον θάνατό της.

Όπως είχαμε ανακοινώσει στο τέλος πραγματοποιήθηκε σύσκεψη από τους πολιτιστικούς συλλόγους της περιοχής (Ραχούλα - παλιοζωγλοπι - Ίταμος - Καστανιά - Καροπλεσι - Μπελοκομίτη)

όπου και ακούστηκαν πολλές και ενδιαφέρουσες προτάσεις για τα πολιτιστικά -και όχι μόνο -θεματά που μας απασχολούν και πάνω σε αυτό θα έχετε σύντομα μια συνολική ενημέρωση.